

NY LITTERATUR

Mineralogy, Concepts, Descriptions, Determinations.

L. G. Berry and Brian Mason, illustrasjoner ved R. Hayward.

W. H. Freeman and Company, San Francisco, Calif., 1959.

612 sider, 265 illustrasjoner, pris \$ 8.75.

1959

Boken er no. 8 i serien «A series of books in geology», redigert av J. Gilluly og A. O. Woodford.

Bokens formål er å fylle kravene til et «undergraduate» kurs i mineralogi. Den passer utmerket som referansebok ved mineralogiundervisningen ved norske universiteter.

Bokens første del inneholder: Innledning (1–11), Krystallografi (12–149), Mineralkjemi (150–183), Mineralfysikk (184–209), Mineralgenese (210–250), Beskrivende mineralogi (251–270), Mineralogisk systematikk (271–275).

I denne delen er det særlig kapitlene mineralkjemi og mineralgenese som hever boken over de fleste andre av denne typen. Mineralkjemien omhandler tolking av analyser, komponenter og faser, krystallkjemiske prinsipper, kjemiske bindinger og ione størrelser, solidsolution og polymorfisme.

Kapitlet over mineralgenese legger hovedvekten på sammenligninger mellom observasjoner og fysikalsk kjemiske og eksperimentelle data. Dette kapitlet er blitt en kortfattet geokjemi.

Annen del (276–568) er mineralbeskrivelse. I alt er noen hundre mineraler behandlet hvoriblandt alle alminnelig forekommende. De enkelte mineralene er alle beskrevet etter samme skjema uten overflødig tekst. En mengde fotografier og diagrammer anskueliggjør teksten på en utmerket måte.

Tredje del (569–597) inneholder identifikasjons-tabeller hvor følgende data er gitt: navn og formel, farge, egenvekt, hardhet, krystallsystem og vanlig utvikling, spalteretninger, «smeltbarhet».

Tabellene er nyttige for visuell mineralidentifikasjon, men som forfatterne sier: den beste nøkkel til mineral-identifisering er «Be smart».

Det synes å være en svakhet at optiske konstanter ikke er gitt.

Elementenes atom- og ioneradier er gitt i et appendix. De siste er «Ahrens radier» og det ville være en fordel om også «Goldschmidt's radier» var gitt.

Til slutt noen ord om illustrasjonene. De er som oftest vakre og dekker teksten på en utmerket måte. Fotografiene synes vesentlig å være originale, men en hel del av diagrammene er utvilsomt kopiert uten at referenser er gitt. Den tegnede figurteksten og tall er tydelig, men bærer for meget preg av frihåndstegning og det burde vært valgt andre typer.

Boken kan anbefales til alminnelig mineralogi- og krystallografi-undervisning.

Knut S. Heier.

Steiner i farger. Av IVAR OFTEDAL.

Aschehoug, Oslo 1960. 47 tekstsider, 64 fargeplansjer. Pris innbundet kr.19,50.

I den nordiske serie «Naturen i farger» er man nå, via atskillig zoologi og botanikk, kommet frem til geologi.

«Steiner i farger» innledes med 64 sider fargeplansjer av de vanligste mineraler og bergarter. Det er også blitt plass til tre meteoritter. Fargeplansjene er de samme som i de tilsvarende utgaver i de andre skandinaviske land. Det er jo nettopp dette samarbeid som gjør det mulig å gi ut en bok som «Steiner i farger» her i Norge til en overkommelig pris. Fotograferingen er utført i Stockholm. Det er brukt meget svensk materiale, men en finner også en rekke norske stuffer gjengitt. Fargegjengivelsen er stort sett meget vellykket, og plansjene forteller oss atskillig om de avbildete steiner.

I motsetning til fargeplansjene er tekstdelen, ifølge forordet, et helt selvstendig arbeid av forfatteren. Teksten gir en kort beskrivelse av de avbildete mineraler og bergarter. Den følger, likesom fargeplansjene, den sedvanlige inndeling. Mineralene er ordnet i hovedgrupper etter kjemien, og bergartene er inndelt i eruptive, sedimentære og metamorfe bergarter. Videre følger meteoritter, bestemmelsesnøkler for noen mineraler og bergarter, navneregister og sakregister. Det hele er greitt og oversiktlig ordnet og fremstilt.

Den eneste tekstillustrasjon er et helsides kart over Norges fjellgrunn. Det er svært forenklet, f.eks. er våre devonavsetninger ikke avmerket. Men heller ikke av selve tekstdelen fremgår det at vi har devon i Norge. På den annen side gjen-gir plansjen s. 49 et vakkert konglomerat fra Hornelens devon. Som kjent er våre devonavsetninger både bergartsmessig og landskapsmessig meget iøynefallende.

Jeg leste for en tid tilbake anmeldelsen i Geologiska Föreningens Förhandlingar av den tilsvarende svenske utgaven, P. H. Lundegårdhs «Stenar i färg». Etter den positive kritikk, både av fargeplansjer og tekst, var det med atskillig forventning jeg åpnet den norske utgaven. Et hovedinntrykk er at tekstdelen er noe knapp i forhold til fargeplansjene. Når beskrivelsen av 64 plansjer med tilsammen 267 bilder blir presset sammen på 47 tekstsider, blir det plass til lite mer enn en oppramsing av de viktigste data. Jeg har ikke sett den svenske utgaven, men ifølge anmeldelsen har den 127 tekstsider, eller nesten tre ganger så lang tekst som den norske. En slik tekstlengde gir utvilsomt en ganske annen mulighet til å gi teksten liv og til å formidle en geologisk forståelse. I den svenske utgaven er det f.eks. blitt plass til svart-hvitt bilder i teksten.

Vår populærvitenskapelige geologiske litteratur er ganske mager, og «Steiner i farger» er et viktig og velkomment tilskudd. Vi har her en bok som kan anbefales interesserte som søker opplysninger om det de kan finne i fjellgrunnen. Med det enestående opplegg som fargeplansjene gir, ville det dog være meget ønskelig at tekstdelen ved en eventuell ny utgave ble utvidet.

Ivar Hernes.